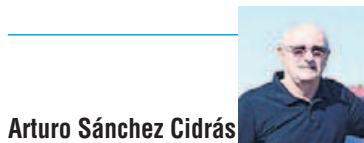

Actos de homenaxe a Johán Carballeira en Bueu • (I)

Este mes de abril conmemóranse os 77 anos do fusilamento de José Gómez de la Cueva, coñecido polo seu alcume literario Johán Carballeira. Este fin de semana celébranse en Bueu os actos de re-

cordo e o profesor e historiador Arturo Sánchez Cidrás aporta un interesante traballo de colaboración. É unha entrevista imaxinada con José Gómez de la Cueva, unha entrevista na que as res-

postas están recollidas de textos, artigos e incluso de poesías do propio autor e alcalde. Un traballo exquisito e que debido a súa extensión dividimos en dúas partes. A segunda publicárase mañá.

Arturo Sánchez Cidrás

Foi unha tarde no que o sol aínda non se agochara tralo monte Roxo de Bueu cando achegueime ata o costaneiro Castrolo. Como queréndome da-la benvinda permitiuseme plasmar na retina para sempre unha proxectada sombra quixotesca dese cabaleiro que sentado nas escalas do patín, que ascendía cara a vivenda blasonada, sostíña nos longos dedos unhas amareladas follas de papel as que tentaba encher de vivencias que a mirada puidera sonsacarlle á paisaxe ou mellor á alma do seu pobo.

Un, Boas tardes!" foi ó saúdo que asonou e desfixo aquel enfeitizo que permitiu comezar a conversa distendida con Johán Carballeira, sinxela, sen guión e sen pretensións de ningún tipo onde as respostas xa estaban premonitoriamente plasmadas con letras de chumbo nas revistas e xornais nos que colaborou.

—Bueno Pepe! Vou comezar disparando ao corazón. Unha amiga común, Mª Eugenia Bolívar, contábame que nunha época na que estabas namorado e ata cantabas miudiño nos bancos da igrexa a unha moza para que soubera do teu querer. Falanos algo dela, Como se chamaba?

—Queren os meus beizos balbucir a voz / reveladora do meu afán secreto, / pero non podo... / Tamén meu curazón se vai abrindo / en doente ledicia / namentras soño ben contigo / Margarida, / baixo os piñeiros, n-a saudade / da noite estrelecida)

—Grazas pola confidencial! Logo pensabas nela cando escribías? Era a túa musa poética?

—Traballei sempre pensando nos posibles lectores e deixábame guiar por moitas ideas que xordían espontaneamente e tamén polas musas... [Aquí esbozou un sorriso]. Algunha vez, poucas, decidín dedicarlle algún poemas ou artigos a pouco máis dunha ducia de amigos ou amigas pero en especial, un poema dedicado para a divina sensibilidade de Marta Longoria Abril, na lembranza dunha noite inmensa, baixo o ceo asturiano e, sobre todo, ás dúas mulleres que foron miñas verdadeiras musas e coas que compartín corazón: Margarita primeiro e Lolucha para a que foron meus últimos poemas e o meu último

“Sabía que me ían matar unha noite, pero non sabía cando”

A “entrevista imaxinada” contén extractos de artigos, poesías e textos escritos polo propio Johán Carballeira

alento.

—Vexo que a poesía sempre foi importante para ti. Como definirías a poesía?

—Poesía [é] esa ciencia pura con ás.

—Pensaches publicar algún libro de relatos, teatro, contos, poesía ou reportaxes?

—De feito estiven recompilado poesías, publicadas ou non, e tiña dous libros de versos en preparación e ata pensei os títulos: “Con la frente en la noche” e “Cartafol”. Tamén pensei facer unha recompilación dos meus contos e ata estiven preparando un de reportaxes que xa tiña título “Desfile de Figuras, de problemas y de ideas” e logo mudouse a “Desfile de figuras y cosas de Galicia”. Mais pasado o tempo, e por distintos avatares, estes proxectos nunca chegaron a xermolar. Como o antigo rapabarbas son autodidacta e capaz, como o mestre Nicolás do

“Quixote”, de meterme ata en libro de cabalarías se fixese falta.

—Hai aínda quen pensa que ti e a túa pluma estabades ao servizo

dos intereses dos xornais para os que traballaches?

—Aquí non somos fámulos [criados]. Colaboradores nada máis. Todos con conducta limpa. E coa suficiente liberdade de movemento para expresar as nosas conviccións máis íntimas. Aos cabaleiros bástalles a palabra. Eu aínda non atopei límites para a miña liberdade.

—Con respecto ao idioma galego, ti e outros xornalistas, defensores da galeguidade, cómo escribides maioritariamente en castelán na Prensa galega?

—Capítulo amargo que agora habería que redactar, para aplicar contra a inercia mental do gran público, que despois de todo non ten a culpa de non recibir a debida aprendizaxe do idioma nativo na escola. Pero dicimos máis, cando estea gañada no político esta cuestión do idioma, entón xa nin quizá temamos a que non nos lean en galego todos os lectores. Agora, ademais doutras, temos que dar esa mostra de transixencia...

—Din de ti que pertenciches a

Unha imaxe de José Gómez de la Cueva, Johán Carballeira.

algunha sociedade secreta:

—O que o di é porque non me coñece ben... Ah, xa sei! Polo artigo dos “Rotarios”. Había algún tempo que con frecuencia aparecían nos periódicos noticias relativas aos Clubs Rotarios e iso chegou a ser, xa que non unha preocupación se certamente unha curiosidade pública; e esta natural e lexítima curiosidade é a que satisficen nese artigo. E máis nada... Xa non me lembraba!

—Pasados os anos, como ves os cambios nos pobos e cidades galegas?

—A nosa moderna civilización todo iguálao, é dicir, todo o afea, e baixo o pretexto do Progreso mutila con indiferenza fría a paisaxe e a cidade antiga.

—Que lle pedirías ao Bueu desta época?

—Non pido eu que Bueu teña tan alerta o degoro i-a sensibili-

dade que seja unha antena receptora do vangardismo universal... Mais é preciso que haja unha reacción intensa no intre, sobre todo, da mocidade. Preñar o ar de inquedanzas e facer un pobo con vontade, ancelo, arelas, responsabilidade, en fin; con todol-os síntomas dun pobo vivo, que camiñe. Non ser habitantes de un montón de lares e uns eidos, senón cidadáns de algo vertebrado que rebulla e teña o reló pol-a hora do meridiano que lle corresponda... E sacudir a perguiza, escorrentar a faguía, ceibar os degoros.

—Cambiado de rexistro, vouche a realizar tres ou catro preguntas dunha etapa dolorosa para España e para ti en particular,... refírome á Guerra Civil e aos teus últimos momentos antes de ser fusilado... Un ano antes avisáches publicamente de que a guerra civil era inevita-

ble... Por que non se evitou?

—Efectivamente había escrito: “É inútil disimularlo e pretender ignoralo, a guerra é inevitable, e tal vez, desgraciadamente, nin sequera por anos poida contarse o prazo que dela nos separa. Tan só poderían desmontala unha profunda acción revolucionaria que, polos sinais, aínda vai á súa zaga e non hai esperanza de que poida alcanzala...” E non se evitou porque falábase da guerra como algo inevitable e até se pretendía xustificala como algo preciso, permanente e eterno.

—Algunhas persoas descoñecen ou non entenden o por que felicítaches a Alexandre Bóveda cando soubo a data cando o ían matar...

—Simplemente era unha forma de explicar, el tamén así o entendeu, que a incertidume é quizais máis dolorosa que a mesma verdade. Eu sabía que me ían matar unha noite calquera pero non sabía cando (xa fixeran dous amagos baixándome aos depósitos dos que “ían a matar”). Iso era unha tortura horrible. Logo dun mes, Non é mellor morrer cen veces?

—Cal pensas que foron os motivos polos que che condenaron a morte se todos os que declararon ou aportaron informes sobre ti, na famosa Causa 1363, descartaban os feitos dos que te acusaban (“Rebelión militar”) e ata te conceptuaban “de boa conduta política e social, sen antecedentes en contra da mesma, aínda que de tendencia esquerdista, [...], sen que se distinguise por ideas extremistas de ningunha clase, ...”

—As razóns poden ser moitas e as veces estas mesturadas con outras circunstancias... Bueno, vou dar pistas para que os estudosos poidan investigar e acotar as verdadeiras razóns: - Vontade de ser exemplarizantes na miña persoa... - Ser un branco perfecto para os industriais, e non necesariamente de Bueu, relacionados co mundo do mar pola miña participación nos conflitos do prezo da sardiña... e - Na “vida” as coincidencias aparecen a cada paso e curiosamente... Un explosivo pon en peligro a un candidato na praia de Beluso despois dun mitin. Poucos anos despois serían uns explosivos semellantes postos na ponte de Bareses os que levarían a prisión a xentes de Bueu (do que se me implicou a min tamén) que curiosamente pasaríamos polas estancias dos gardas cívicos ao mando do citado individuo ata o último día antes de ser fusilado... As voltas da vida fixo que o que casara cunha antiga noiva miña fóra familiar deste... Case mellor non sigo...!

[Fin da primeira parte]

Actos de homenaxe a Johán Carballeira en Bueu • (II)

Na segunda parte da entrevista imaxinada a José Gómez de la Cueva, máis coñecido como Johán Carballeira, o exalcalde represaliado de Bueu aporta o seu punto de vista sobre cuestións como

a educación, a política galega ou a delicada situación económica que atravesamos España. Todo nun texto froito da imaxinación e dun profundo traballo de investigación realizado polo profesor Arturo

Sánchez Cidrás baseado en artigos, textos e poesías do propio Carballeira. Deste xeito rinde a súa particular homenaxe nestas datas nas que se conmemora o aniversario do seu fusilamento.

“De todas as doenzas, a máis grave é a atrofia do espírito civil”

“De seguir por ese camiño seremos un pobo laxo de ideais empoados e esvaídos”, di Carballeira na entrevista imaxinada

- Para quen foron o teus últimos pensamentos diante do pelotón?

- Para a miña familia e, sobre todo para a miña Lolucha a quen tiven a oportunidade de escribirlle unha nota apenas hora e cuarto antes de ser fusilado. Nela lle dicía tamén que “Morremos ás 7”, como así foi e se pode comprobar nas actas militares...

- Non vou fugar máis nas feridas que tanto che fixeron sufrir... polo que paso a facerche algunha pregunta sobre temas actuais... Como saberás estás en debate coa polémica Lei de Educación. Que comentario che merece?

- A educación terá que desenvolver no individuo todo o que ten de seu aproveitable e dotalo,

Arturo Sánchez Cidrás

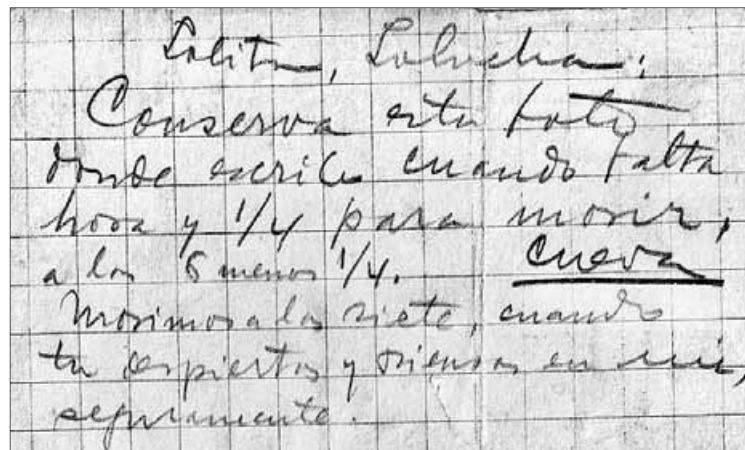

mediante a aprendizaxe, daquela habilidade técnica que ha de constituír o instrumento do seu traballo. É dicir, que ademais da formación do individuo como tal é indispensable unha formación diferenciada que aproveite as calidades innatas ou adquiridas máis destacadas ... Mais hoxe quere impoñerse unha visión económica e de control e esta miopía é falta de comprensión e estimativa da orde de valores, no terreo do verdadeiramente patriótico deveu unha delicuescencia fatal para toda empresa co-

lectiva... De todas as doenzas españolas ningunha máis grave que a atrofia do espírito civil. De todas as necesidades, ningunha máis urxente que aprender cidadanía, desenvolver o sentido da colectividade... De seguir por ese camiño seremos un pobo laxo de ideais empoados e esvaídos, sen personalidade.

- Que comentario che merece a posición dos políticos galegos con respecto a esta lei, decretos, normas e outras que se “cocinhan” no parlamento español?

- Actualmente as políticas obedecen a signos económicos; e a pesar de estar claramente discernido que a economía de Galicia áchase contraposta á da maioría das rexións de España, dáse o paradoxo e cruel circuns-

Nota de despedida de Johán Carballeira pouco antes de morir.

tancia de que a maioría dos representantes políticos de Galicia áchanse ao servizo de políticas contrapostas aos intereses galegos; políticas alleas á nosa realidade, sen cor nin acento nosos, insobornablemente nosos. Esta é a razón do noso triste sino, que parece fatal e irremediable; porque temos oídos e non ouvimos, temos ollos e non queremos ver...

- Quixera a túa opinión acerca dos movementos cidadáns como o 15M, antidesafuzamentos, a escasa posibilidade de enfrontarse aos recortes, o incremento no número de pobres, etc.

- Non é congruo que por máis tempo, ao socairo dunha pretendida democracia hipócritamente exercida, persístase na anulación dos resortes que unicamente poden posibilitar o saudable exercicio dunha colaboración cidadá, base imprescindible dunha democracia, aberración aquela a que dá lugar a marxinação de estamentos representativos das distintas zonas da opinión pública. Este pecado, concretamente, hai que achacarlo aos modos, ao sistema que é norma da política profesional...

- Como ves o panorama actual en España?

- É triste, é desconsolador, está fatal. Pero é así. O problema na nosa España, máis complicado todo fai supor que é este de quen vai encargarse do temón da nave pois o mar do porvir está a abrir bocas solícitas e destrutoras no horizonte co estremecemento do descoñecido. Porque -parado-

xo- temos que facer política para vernos afastados da política. Así chegamos ao bronco momento actual, cando se acelera máis e máis ese secular proceso de desintegración nacional, sen que nada nin ninguén acerte a contelo dentro dos manidos moldes da vella política de vello estilo. Porque a crise, agora, é de fácil diagnóstico para calquera normal oído que se achegue atento ao corazón rumoroso do noso tempo. E como en España, en Europa, no mundo en xeral.

- Imos rematar... Se queres despedirte ata outra dos teus paisanos...

- Bueu! ... fronte á fascinante graza da túa baía, mil veces aclaráronse as miñas retinas co colirio do teu esplendor; supremo ben só conturbado pola pena de que non poida dicir: Son de Bueu!

Amigo Carballeira! Non sintas poder dicir, Son de Bueu! Xa que ti eres eres parte de Bueu e Bueu te respecta e leva no corazón. Ti-veches, e aínda tés, amigos de verdade. Algúns forxáronse antes e durante os momentos malos que a “in”-xustiza vos fixo vivir... Outros que te quixeron coñecer ó través da túa obra escrita, das túas vivencias, que te buscaron, cos folgos da xuventude, coma guía... Outros que prefiren lembrarte como estandarte dun momento político. Outros que te coñecen coma home, coas limitación e grandezas, que te leron con cariño e que te respectan polo que representas na memoria de Bueu.

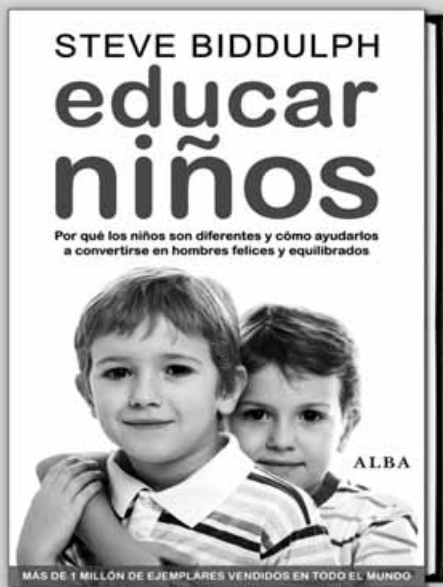
Apoyados en los últimos avances de la neurociencia, *Educación niñas y Educación niños* aporta, a padres y educadores, la información necesaria para afrontar con éxito todas las etapas de su crecimiento.

Más de 1 millón de ejemplares vendidos en todo el mundo

TAMBIÉN EN EBOOK

ALBA

www.albaeditorial.es

Ofrenda floral en el homenaje a Johán Carballeira el año pasado.